

ORCID ID 0000-0003-3623-6552
ORCID ID 0000-0001-8850-0525
УДК 364.4-053.6:378.4(477.46)

Наталія Коляда,
Наталія Левченко

**РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ
В УМОВАХ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ
(з досвіду діяльності молодіжного центру «Start»
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини)**

Постановка проблеми. Сучасна молодь як специфічна соціальна група є предметом особливої уваги сучасного суспільства, тому що зміна соціально-економічної і політичної системи України здійснила неоднозначний вплив на свідомість і поведінку молодого покоління. Нині в різних сферах життя спостерігаються демократичні процеси, відбувається розбудова громадянського суспільства, надаються широкі можливості розвитку особистості, прояву ініціативи і творчості.

Реалізація державної молодіжної політики є одним із провідних напрямів діяльності держави. При цьому особливо гостро стоїть питання розробки та апробації нових технологій роботи з різними категоріями молоді, нормативно-правового забезпечення державної соціальної молодіжної політики. Розуміння молоді як об'єкта національно-державних інтересів, одного з головних чинників забезпечення розвитку держави і суспільства знаходить практичне втілення в низці законодавчих актів і урядових програм.

Як визначено у проекті Закону України «Про молодь» (2015), молодіжна політика – це складова політики держави, сукупність соціальних, національних, соціокультурних ідей, принципів та моделей розвитку, яка спрямована на створення сприятливих умов для повноцінного становлення особистості молодої особи, її успішної інтеграції у суспільне життя, а також на її залучення до управління на місцевому, регіональному і національному рівні. Вона ґрунтується на моделі відкритого розвитку, що спонукає молодих осіб проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, бути залученими і мати змогу

визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики [4].

У всіх регіонах України функціонують органи виконавчої влади з молодіжної політики, до кадрового складу яких входять працівники органів у справах молоді, місцевого самоврядування, співробітники установ і організацій, що працюють з молоддю. Аналіз якісного стану кадрів показує, що у значної частини працівників відсутня необхідна професійна кваліфікація і практичний досвід, відповідно недостатньо сформована професійна компетентність. Удосконалення системи розвитку кадрового потенціалу у сфері молодіжної роботи в Україні є одним із ключових завдань.

Майбутнє держави багато в чому залежить від громадянської позиції молодого покоління, тому це підвищує значущість управління процесами національно-патріотичного становлення майбутніх соціальних працівників в процесі навчання і молодіжної роботи у закладі вищої освіти.

Молодіжна політика перебуває на етапі становлення чітко вибудованої системи державного впливу на процес соціалізації молоді, на розвиток і підтримку молодіжних рухів та ініціатив у сфері науки, культури й освіти, що, у свою чергу, посилює значущість професійної підготовки соціальних працівників до роботи з молоддю.

В Україні основні аспекти соціальної молодіжної політики, підготовки відповідних кадрів регламентуються законодавством, нормативно-правовими актами, а саме: проектом Закону України «Про молодь» (2015), Законом України «Про сприяння соціальному становленню та

розвитку молоді в Україні» (1993 р., зі змінами), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016–2020 роки» (2016), Законом України «Про вищу освіту» (2014), Програмою «Молодіжний працівник» (2014), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» (2017), проектом положення «Про підготовку молодіжних працівників» (2017) та ін.

Мета дослідження: обґрунтувати особливості розвитку молодіжної роботи в умовах закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам підготовки висококваліфікованих фахівців до професійної діяльності присвячені праці В. Андрущенко, М. Євтуха, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лутай, С. Сисоєвої та ін. Окремі аспекти підготовки соціальних працівників до професійної діяльності висвітлено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців (О. Безпалько, І. Зверєвої, А. Капської, Т. Семигіної, І. Миговича, Л. Міщик, В. Полтавця, Г. Попович, Є. Холостової та ін.). Педагогічні та психологічні основи підготовки фахівців соціальної сфери стали об'єктом вивчення таких дослідників, як З. Багатова, В. Бочарова, М. Гуліна, І. Козубовська, А. Мудрик, Л. Романовська, Т. Шевеленкова, Ю. Шевченко, Н. Шмельова та ін. Зарубіжний досвід професійної підготовки соціальних працівників розглядають дослідники: Л. Віннікова, Н. Видишко, Н. Гайдук, Я. Гулецька, С. Когут, А. Кулікова, Т. Кремнева, Г. Лещук, О. Ольхович, О. Пришляк, Н. Микитенко, Г. Слозанська, В. Тименко та ін.

Теоретико-методичні та практичні основи підготовки майбутніх соціальних працівників відображаються в наукових доробках вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких О. Безпалько, М. Євтух, А. Капська, З. Бондаренко, Р. Вайнола, Ю. Галагузова, О. Гудима, І. Зверєва, Л. Онуфрієва, О. Карпенко, Л. Коваль, В. Поліщук, Л. Міщик, Т. Семигіна, Д. Фельдштейн та ін.

Отже, у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників розкрито важливі аспекти професійної підготовки працівника соціальної сфери в цілому і соціального працівника зокрема. Проте серед значної кількості досліджень відсутні ті, у яких

обґрунтовано теоретичні основи підготовки молодіжних працівників до молодіжної роботи.

Виклад основного матеріалу.

Поняття «молодь» по-різному трактується у різних джерелах: як молоде покоління (Академічний тлумачний словник української мови) [1]; як провідна соціальна група, тому що внаслідок свого об'єктивного стану вона концентрує і виявляє у своїй свідомості перспективні тенденції розвитку сучасного суспільства (О. Ціхоцька, Л. Лозинська) [7].

Відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р., зі змінами), молодь, молоді громадяни – це «громадяни України віком від 14 до 35 років» [2], а в проекті Закону України «Про молодь» (2015) цей термін визначено як «...фізичні особи віком від 12 до 28 років, базова стратегічна цінність держави і суспільства, суб'єкт соціальної й економічної політики» [4].

Головною метою реалізації Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки (2016) є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості. До її завдань входить: формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання молоді, популяризація та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді; набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти (розвиток неформальної освіти); створення умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді), створення умов для забезпечення молоді житлом; забезпечення партнерської підтримки молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб; надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям; забезпечення міжнародного молодіжного співробітництва [6].

Молодь є активним суб'єктом соціального відтворення, основним інноваційним потенціалом суспільства та істотним гарантом його розвитку. Саме молоде покоління є важливою умовою подальших соціально-економічних змін. Без

урахування цієї важливої ролі молоді суспільство приречене на деградацію.

Одним з ефективних засобів успішного розв'язання проблем різних категорій підростаючого покоління є соціальна робота з молоддю. Цей специфічний вид соціальної роботи впливає на характер життєзабезпечення підлітків і молоді та визначає в кінцевому підсумку якісні характеристики молодого покоління. У зв'язку з цим соціальні гарантії і підтримка молоді в Україні повинні стати одними із головних пріоритетів держави.

В обговоренні змісту соціальної роботи з різними категоріями юного покоління соціальні працівники, а також учені та політики найчастіше виділяють досить гострі проблеми: зростання злочинності, наркоманії, алкоголізм і суїциди серед молоді, погіршення здоров'я, молодіжне безробіття, соціальне сирітство та безпритульність, насильство над дітьми в сім'ях, моральна розбещеність, бездоглядність і соціальна апатія молодого покоління, деформація у ставленні до праці юнаків і дівчат та ін. Усе вищезазначене і цілий ряд інших проблем дійсно певною мірою характеризують «молодіжне поле» сучасного суспільства. Разом із тим, на нашу думку, не враховано цілісний (комплексний) підхід до сприйняття молодого покоління одночасно як об'єкта і суб'єкта суспільного відтворення і перетворення.

У процесі реформування системи соціальної роботи в Україні важливе місце посідає зарубіжний досвід, зокрема у сфері соціальної молодіжної політики.

Так, у Європі молодіжну роботу здійснюють численні установи й організації, а також багато різних осіб, індивідуально та в командах, форми її різноманітні. Деякі країни мають давні традиції професійної молодіжної роботи (кваліфіковані кадри, що працюють із молодими людьми за допомогою місцевих і національних програм, фінансованих державою). В інших країнах давно створено структури волонтерської молодіжної роботи (заходи, які проводять громадські організації). Інші країни визначили молодіжну роботу як частину діяльності із забезпечення соціального захисту населення, як практику, що є частиною послуг служб зайнятості, соціальної інтеграції та соціальної допомоги. У деяких

країнах молодіжна робота відбувається без наявності визнаної професії молодіжного працівника, а люди, задіяні в ній, є лідерами, що діють на громадських засадах.

У сучасному суспільстві молодіжну роботу зазвичай розуміють як інструмент для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та активної громадянської роботи молодих людей. Молодіжна робота є «ключовим словом» для всіх видів діяльності соціального, культурного, освітнього або політичного характеру, що робиться разом із молоддю, для молоді та силами самої молоді. Вона належить до сфери освіти поза межами навчального закладу, найчастіше пов'язана з неформальною або інформальною освітою. Основна мета молодіжної роботи полягає у створенні для молодих людей можливостей самим формувати власне майбутнє. Діапазон тем, які охоплює молодіжна робота, настільки ж різноманітний, як і типи людей та організацій, залучених до неї. Політична діяльність, вулична робота, спортивні заходи, соціальне підприємництво та змістове дозвілля – все це можна назвати складовими молодіжної роботи.

Молодіжна робота – це комплекс заходів молодіжної політики, що орієнтовані на молодь та проводяться разом із молоддю і для молоді засобами неформальної освіти у вільний для молоді час, спрямований на надання можливості молодим людям розвиватися самостійно; ці заходи також спрямовані на покращення умов особистого і соціального розвитку молодих осіб відповідно до їхніх потреб та можливостей, сприяють їхньому духовному та фізичному розвитку [4].

Молодіжна робота спрямована на надання можливостей для розвитку молодих людей, їхньої самостійності та автономії; для організації здорового й безпечного дозвілля та відпочинку молоді; розвиток здатності молодих людей змінювати ситуації, які, на їхню думку, повинні бути змінені в їхньому безпосередньому оточенні та в суспільстві; на допомогу молодим людям взаємодіяти з владою й політиками, аби створювати для молодих людей можливості залучення до неформальної освіти, що сприяє розвитку їхніх компетенцій.

Молодіжна робота характеризується як ціннісно-орієнтована, орієнтована на потреби молоді, добровільна, розвивальна, саморефлексивна та критична, побудована на взаємостосунках.

У 2014 р. з метою поширення та посилення актуальності молодіжної роботи в Україні розпочалася реалізація Програми «Молодіжний працівник», започаткована за підтримки Програми розвитку ООН України та у співпраці з Міністерством молоді та спорту України й Державним інститутом сімейної та молодіжної політики. Упровадження Програми «Молодіжний працівник» в Україні – це унікальна можливість підвищити професійний рівень представників державних службовців та громадських об'єднань, які працюють з молоддю, що сприятиме збільшенню кількості молоді, яка бере участь у формуванні молодіжної політики, та посилить на загальнодержавному рівні взаємодію державних та молодіжних громадських інституцій щодо соціального становлення молоді.

У проекті Закону України «Про молодь» (2015) визначено поняття «молодіжний працівник» – це повнолітня особа, яка пройшла спеціальну підготовку для роботи з молоддю і працює на добровільній основі або за офіційним працевлаштуванням (відповідно до вимог центрального органу виконавчої влади, що здійснює молодіжну роботу) [4].

Основними напрями роботи молодіжного працівника є: реалізація державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях; забезпечення взаємозв'язку державних органів регіонального і місцевого рівнів у процесі реалізації державної молодіжної політики; забезпечення і розвиток взаємозв'язку державних органів, молодіжних об'єднань та неформальних молодіжних спільнот на регіональному і місцевому рівнях; сприяння координації роботи молодіжних колективів та об'єднань; участь у розробці й реалізації молодіжних проектів та програм; надання консультаційної допомоги підліткам, молоді, молодим сім'ям (профорієнтаційної, правової, соціальної, психологічної, оздоровчої та ін.); моніторинг інформації про становище молоді в регіонах

(формування «соціальних паспортів» різних груп молоді).

Органи державної влади в Україні підтримують фахівців із роботи з молоддю і регламентують свої повноваження та дії через проект «Положення про підготовку молодіжних працівників» (2017), що затверджується центральним органом виконавчої влади з питань молоді. Положення передбачає: створення експертної ради із розвитку молодіжної роботи, яка формується із компетентних представників молодіжних організацій і розглядає та затверджує типові програми і стандарти оцінки якості навчання молодіжних працівників; визначення критеріїв сертифікації національною експертною радою тренерів молодіжної роботи установ та організацій, які мають право здійснювати підготовку молодіжних працівників; ведення реєстру сертифікатів молодіжних працівників, які успішно пройшли навчання молодіжного працівника відповідно до вимог цього Положення [4].

З 2016 р. в Україні здійснюється підготовка за навчальною програмою «Молодіжний працівник». Після закінчення навчання всі учасники отримують сертифікати державного зразка – «Державного інституту сімейної та молодіжної політики». Упродовж 2017–2018 рр. розв'язується питання про створення молодіжних центрів, експертних рад із молодіжної роботи на регіональному та локальному рівнях.

Кадрове забезпечення реалізації молодіжної політики є найважливішою системою заходів із розвитку молодіжної інфраструктури для органів державної влади і місцевого самоврядування та спрямовується на розвиток системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців органів управління у сфері молодіжної політики, а також на забезпечення регулярного навчання своїх працівників, діяльність яких пов'язана з реалізацією молодіжної політики.

Відповідно до проекту «Положення про підготовку молодіжних працівників» (2017), таких фахівців можна підготувати через реалізацію молодіжної політики, а саме:

– шляхом удосконалення програм із підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації молодіжних працівників (наприклад, програми стажування молодих державних службовців, навчальні візити та міжнародні навчальні програми для співробітників молодіжних організацій);

– урахування попереднього досвіду навчання;

– через розвиток навичок ведення молодіжної роботи, що включає проведення навчання для молодіжних працівників та визнання цього навчання; внесення до переліку спеціальностей середньої і вищої освіти нових спеціальностей у сфері молодіжної політики; затвердження державних освітніх стандартів;

– програми підвищення кваліфікації з питань молодіжної політики мають включати методологію та процес ефективної розробки і виконання політики, а також обмін досвідом та найкращими практиками (в Україні та за кордоном);

– через розробку нормативних документів, що визначають статус, систему соціальних гарантій та заохочень для працівників бюджетних установ, органів у справах молоді і працівників молодіжних організацій;

– через формування на основі довгострокового планування державного замовлення навчальним закладам, науково-дослідним установам, тимчасовим творчим колективам на розробку і здійснення програм підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації фахівців у сфері молодіжної політики; розвиток системи перепідготовки молодіжних працівників, організацію практик і стажувань, розробку навчально-методичного забезпечення на основі конкурсів програм та методик;

– забезпечення молодіжних працівників у різних сферах спеціалізованою науково-методичною й інформаційною літературою;

– внесення пропозицій про ступінь соціального захисту й стимулювання оплати праці молодіжних працівників, які працюють у комунальних установах; залучення молоді до молодіжної роботи (до підготовки, планування, виконання та оцінки діяльності);

– молодіжні працівники мають володіти навичками та методами для того,

щоб розділити свої повноваження з молоддю та забезпечити її активну участь у молодіжній роботі [4].

Перші спроби щодо підвищення ефективності молодіжної роботи, підготовки соціальних працівників для цієї сфери зроблено зарубіжними теоретиками та практиками, зокрема, членами Ради Європи.

Раду Європи, яка є провідною правозахисною організацією континенту, було створено 5 травня 1949 р. До її складу входять 47 держав-членів, які підписали Європейську конвенцію про захист прав людини – договір, спрямований на захист прав людини, демократії та верховенства права, основних цінностей організації. Завданнями Ради Європи є захист прав людини, плюралістичної демократії та верховенства права; сприяння усвідомленню та оцінці європейської культурної самобутності та розмаїття європейських культур; пошук рішень проблем, що існують у суспільстві (національні меншини, ксенофобія, нетерпимість, захист навколишнього середовища, клонування, СНІД, наркотики, організована злочинність тощо). Україна приєдналася до Ради Європи в 1995 р. Співпраця в галузі молодіжної політики між Радою Європи та державним органом, відповідальним за реалізацію молодіжної політики в Україні, розпочалася наприкінці 1990-х років. Основні цілі співпраці полягають у підтримці розвитку молодіжної політики на національному та місцевому рівнях, наданні допомоги молодіжним неурядовим організаціям та заохоченні взаємодії між державними структурами та громадськими організаціями.

Радою Європи розроблено онлайн-інструмент «Портфоліо молодіжної роботи», який допомагає окремим особам, командам та організаціям, що здійснюють молодіжну роботу по всій Європі, зрозуміти їхні компетенції та ефективно їх розвивати. Цей інструмент можуть використовувати також тренери, менеджери молодіжної роботи, політики й усі ті, хто цікавиться темою розвитку якості й визнання молодіжної роботи. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи є інструментом, що допомагає тим, хто здійснює молодіжну роботу (молодіжним працівникам та

молодіжним лідерам, а також менеджерам й адміністраторам) у молодіжній сфері аналізувати й розвивати власні компетенції в молодіжній роботі та компетенції людей, з якими вони працюють [5].

У цьому документі зазначено, що компетенція – це здатність робити щось успішно та ефективно, а в молодіжній роботі компетенцію розуміють як три взаємопов'язані елементи (знання, навички, ставлення й цінності). Виділяють 8 функцій, до яких увійшли відповідні компетенції:

- урахувувати потреби та прагнення молодих людей;

- забезпечувати можливості для навчання молоді;

- підтримувати та розширювати можливості молоді в осмисленні суспільства, у якому вони живуть, і у взаємодії з ним;

- підтримувати молодих людей в активному й конструктивному освоєнні міжкультурних відносин;

- активне практикування оцінювання з метою покращення якості здійснюваної молодіжної роботи;

- підтримка колективного навчання в командах;

- робити внесок у розвиток організації та політики / програм, кращих для молоді;

- розробляти, упроваджувати та оцінювати проекти [5].

Отже, у процесі організації професійної підготовки молодіжних працівників до роботи з молоддю необхідно акцентувати увагу на формуванні високого рівня професійної культури, розвитку потреби у постійному професійному самовдосконаленні, що є гарантом успішності та ефективності діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Окрім того, теоретичний аналіз праць і практичний досвід підготовки соціальних працівників засвідчив низку суперечностей між:

- провідною роллю державної політики та неформальної освіти у підготовці молодіжних працівників до роботи з молоддю та недостатньою увагою до цієї проблеми суб'єктів соціально-освітньої сфери;

- об'єктивними потребами суспільства у фахівцях, здатних ефективно та цікаво

працювати з молоддю, для молоді та силами молоді, та недостатньою професійною підготовленістю таких фахівців;

- необхідністю підготовки молодіжних працівників до молодіжної роботи та недостатньою розробленістю теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо розв'язання означеної проблеми.

На подолання означених суперечностей спрямована діяльність низки закладів освіти, соціальної інфраструктури. Зокрема, у 2018 році в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини створено Молодіжний центр «Start». Головною метою діяльності центру є всебічний розвиток і самореалізація молоді в різних сферах суспільного життя, розкриття її потенціалу, захист інтересів та прав; сприяння соціальному становленню й розвитку, професійній орієнтації та організації змістовного дозвілля, підтримка талановитої молоді.

Основними завданнями центру є: створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення молоді; залучення молоді до участі в наукових, мистецьких, спортивних, інформаційно-просвітницьких заходах; утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у молоді; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; взаємодія з молодіжними, дитячими громадськими організаціями; забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва.

Основні напрями діяльності Центру такі:

- *навчально-науковий* – розвиток самоврядування через неформальну освіту; проведення форумів, наукових конференцій, семінарів-тренінгів, з'їздів, ділових зустрічей, дискусійних клубів щодо різних аспектів розвитку молодіжного руху; підготовка та перепідготовка молодіжних працівників шляхом організації лекторіїв, тренінгів, майстер-класів, розвиток молодіжного підприємництва; упровадження новітніх механізмів молодіжної політики Ради Європи через міжнародне партнерство, стажування, культурно-освітні обміни;

– *дозвіллевий* – організація та проведення культурно-масових заходів (концертів, спектаклів, презентацій, фестивалів, бенефісів, літературно-пісенних свят, театрално-концертних вечорів, творчих зустрічей, художніх звітів, змагань з інтелектуальних ігор, вистав, конкурсів, турнірів, спортивно-розважальних, оздоровчих заходів, вечорів відпочинку, танцювальних вечорів, балів, дискотек тощо); забезпечення спортивного розвитку молоді; сприяння відродженню духовності, зміцненню моральних засад, організації змістовного дозвілля молоді;

– *інформаційно-консультаційний* – надання правової, інформаційної, методичної та консультативної допомоги молоді; сприяння залученню молоді до участі у міжнародних молодіжних наукових, мистецьких, спортивних, інформаційно-просвітницьких заходах, формування потужного молодіжного медіа-ресурсу – інтерактивного прес-центру із медіа-коворкінгом; активна співпраця з громадськими та волонтерськими організаціями міста та розвиток волонтерського руху серед молоді;

– *проектний* – підтримка проектів органів студентського самоврядування, підприємницьких ініціатив молоді, забезпечення зайнятості молоді у вільний час; сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перепідготовка та підвищення кваліфікації молоді; активна взаємодія між органами влади та молоддю на місцевому рівні шляхом залучення до створення стратегій програм, заходів та проектів; організація та проведення конкурсів, проектів, програм молодіжних організацій, спрямованих на розв'язання проблем молоді;

– *профорієнтаційний* – допомога молодим людям у визначенні з майбутнім фахом: профорієнтаційні тренінги, майстер-класи, екскурсії до компаній, знайомство з представниками різних професій;

– *менторський* – підтримка та супровід цікавих молодіжних проектів, допомога з менеджментом, фандрайзинг, створенням бюджету, комунікація, пошук волонтерів та в ін.[3].

У рамках роботи Молодіжного центру «Start» Уманського державного педагогічного університету імені Павла

Тичини» у період 2018 р. було проведено відповідно до плану роботи центру такі заходи: тренінги, семінари, тренінги зі створення Startup-проектів, тренінги особистісного зростання та розвитку лідерських якостей; майстер-класи від успішних молодіжних лідерів, молодіжний форум «Громадянська освіта молоді: стан та перспективи розвитку», тренінг «Молодіжна політики та молодіжна робота в Україні», Школа леді та джентльменства для молоді, круглий стіл «Громадянська компетентність молоді», форум «Професійна зайнятість молоді», кінолекторії тощо.

Один із проведених тренінгів був спрямований на надання теоретичних знань, формування практичних умінь у галузі реалізації молодіжної політики та молодіжної роботи в Україні. Під час тренінгу було проведено дослідження, яке складалось із двох етапів і включало 3 запитання: на першому етапі було запропоновано анкету для самооцінки учасниками своїх знань на початку тренінгу; на другому етапі – анкету для оцінки своїх знань після завершення тренінгу.

Нами було охоплено 48 учасників (студенти освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини). На першому етапі під час проведення тренінгу «Молодіжна політика та молодіжна робота в Україні» учасникам була запропонована анкета, яка включала 3 запитання. *Перший блок запитань* складався із 6 позицій, які потрібно було оцінити від 1 до 4 балів (1. Молодіжна політика в Україні; 2. Європейська молодіжна політика; 3. Хто працює із молоддю в Україні; 4. Що таке участь молоді; 5. Хто такий молодіжний працівник; 6. Мета та завдання молодіжної роботи). На *друге запитання* «Звідки Ви отримуєте інформацію щодо розвитку молодіжної роботи в Україні?» було запропоновано такі варіанти відповідей (1) Тематичні навчання (семінари, тренінги тощо); 2) з науково-методичних видань; 3) спілкування зі спеціалістами-практиками; 4) з Інтернет-ресурсів; 5) ваш варіант). *Третє запитання*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

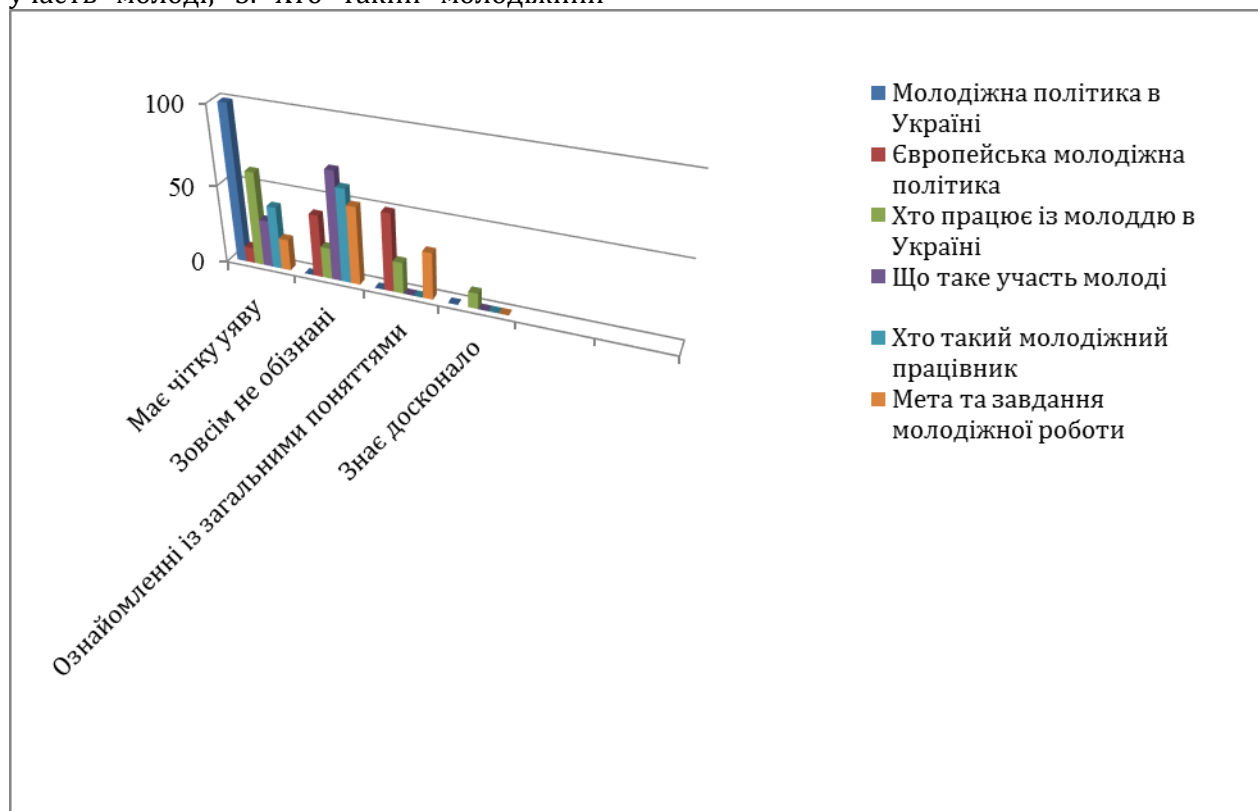
«До яких форм у роботі з молоддю Ви залучаетесь?» передбачало такі варіанти відповідей: 1) членство у громадських організаціях; 2) організація масових заходів (акції, форуми, фестивалі тощо); 3) участь у тренінгах, круглих столах, конференціях; 4) залучення до волонтерських проєктів; 5) розробки молодіжних програм (області, району, міста); 6) ваш варіант.

На другому етапі дослідження (після закінчення тренінгу) учасникам було запропоновано анкету, яка складалась із 3 запитань. *Перший блок запитань* складався із 6 позицій, які потрібно було оцінити від 1 до 4 балів (1. Молодіжна політика в Україні; 2. Європейська молодіжна політика; 3. Хто працює із молоддю в Україні; 4. Що таке участь молоді; 5. Хто такий молодіжний

працівник; 6. Мета та завдання молодіжної роботи) для порівняння з анкетною першого етапу. *Друге запитання:* «Чи хотіли б Ви

стати молодіжним працівником?» – передбачало такі варіанти відповіді: так; ні; частково; важко визначитися. На *третьє запитання:* «Знання якого модуля тренінгу Вам були цікавими?» – потрібно було обрати такі варіанти відповіді: 1) молодіжна політика; 2) молодіжна робота; 3. молодіжний працівник.

Аналіз результатів оцінки учасниками експерименту теоретичних і практичних знань у галузі реалізації молодіжної політики та молодіжної роботи в Україні подано в діаграмі 1.

Діаграма 1. Результати анкетування (I етап дослідження)

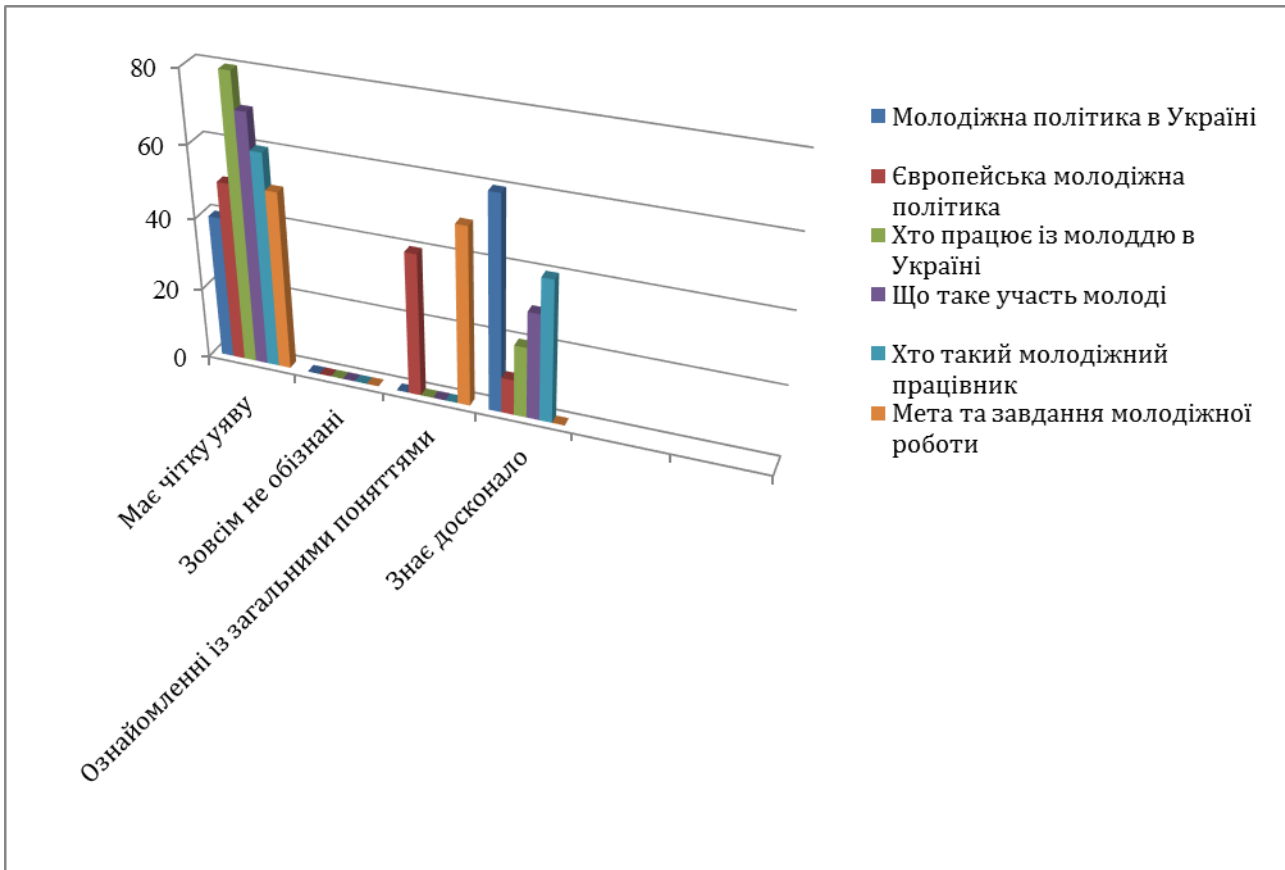
На першому етапі дослідження було виявлено, що на початку тренінгу 100 % учасників мали чітке уявлення про молодіжну політику України; 50 % ознайомлені із загальними поняттями європейської молодіжної політики, однак 37,5 % зовсім не обізнані з цього питання; 62,5 % учасників мали чітке уявлення хто працює з молоддю в Україні; зовсім не

обізнані, що таке участь молоді (75 %) та хто такий молодіжний працівник (62,5 %).

На другому етапі дослідження за проведенням анкетування було з'ясовано, що після проведеного тренінгу «Молодіжна політика та молодіжна робота в Україні» результати покращились, а саме: 62,5 % респондентів знали досконало про молодіжну політику в Україні, а 37,5 % мали

чітке уявлення про це; 50 % мали чітке уявлення про європейську молодіжну політику; 25 % знали досконало, а 75 % мали чітке уявлення хто працює із молоддю в Україні; 25 % знали досконало, що таке участь молоді і 75 % мали про це чітке уявлення; 100 % учасників знали хто такий

молодіжний працівник із них 62,5 % мали чітке уявлення, а 37,5 % знали досконало; 50 % ознайомлені із загальними поняттями та 50 % мають чітку уяву яка мета і завдання молодіжної роботи. Результати представлено у діаграмі 2.

Діаграма 2. Результати анкетування (II етап дослідження)

Порівняння результатів анкетування першого та другого етапу дослідження дозволило зробити висновок, що теоретичний та практичний матеріал, який був закладений у тренінг «Молодіжна політика та молодіжна робота в Україні», показав достатні результати.

Після аналізу відповідей на друге та третє запитання анкет I та II етапу дослідження було з'ясовано: на запитання «Звідки Ви отримуєте інформацію щодо розвитку молодіжної роботи в Україні?», учасники тренінгу відповіли: з тематичних навчань (семінари, тренінги) – 25%; Інтернет-ресурси – 25 %; у рамках вивчення курсів «Соціальна молодіжна політика», «Соціальна політика» – 50%. На запитання: «До яких форми у роботі з молоддю Ви залучаетесь?» – 62,5 % обрали участь у

тренінгах, круглих столах, конференціях; 25 % – залучення до волонтерських проєктів; 12,5 % – участь розробках молодіжних програм (області, району, міста). На запитання: «Чи б хотіли Ви стати молодіжним працівником?» – 62,5% відповіли так, а 25 % – частково, 12,5 % – ні. На запитання «Знання якого модуля тренінгу Вам були цікавими» учасники надали такі відповіді: молодіжна політика – 16,7 %; 58,3 % – молодіжна робота; 25 % – молодіжний працівник.

Висновки. Відповідно до результатів нашого дослідження можна зробити висновок, що учасники тренінгу покращили свої теоретичні знання та практичні вміння у сфері реалізації молодіжної політики та молодіжної роботи в Україні, але теоретичною базою їхніх знань вже були

вивчені дисципліни на освітньому ступені бакалавр – «Соціальна молодіжна політика», «Соціальна політика». Вони є активними учасниками різних форм роботи з молоддю в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, більшість із учасників хочуть працювати з молоддю та в майбутньому мріють стати молодіжним працівником, а також проявляють зацікавленість до молодіжної роботи.

Молодіжний центр «Start» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини має не лише сприяти подальшій активності та залученню студентської молоді до різних заходів форм роботи з нею, а й розширити коло своїх учасників за межами університету, що в подальшому сприятиме розвитку та підтримці молоді м. Умані та Уманського району.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах. – Том 4, 1973. – С. 789
2. Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
3. Положення про Молодіжний центр «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – 2018. – 6 с.
4. Проект Закону «Про молодь» (2015). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?%20pf3511%20=%2057368
5. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи (2016). – [Електронний ресурс]. Режим доступу http://www.dsmsu.gov.ua/media/2017/03/20/1/PDF_Ukr_text_Portfolio.pdf
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної

цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016-2020 роки» від 18 лютого 2016 р. № 148. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>

7. Ціхоцька О., Лозинська Л. Особливості формування ціннісних орієнтації студентської молоді в сучасних умовах / О. Ціхоцька, Л. Лозинська // Молодь і ринок « 1 (132). – 2016. – С. 39-43

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoi movy v 11 tomakh. – Tom 4, 1973. – S. 789
2. Zakonu Ukrainy «Pro spriannia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini» (1993). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
3. Polozhennia pro Molodizhnyi tsentr «START» Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny. – 2018. – 6 s.
4. Proekt Zakonu «Pro molod» (2015). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?%20pf3511%20=%2057368
5. Portfolio molodizhnoi roboty Rady Yevropy (2016). – [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2017/03/20/1/PDF_Ukr_text_Portfolio.pdf
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy “Molod Ukrainy” na 2016-2020 roky» vid 18 liutoho 2016 r. № 148. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>
7. Tsikhotska O., Lozynska L. Osoblyvosti formuvannia tsinnisnykh oriantatsii studentskoi molodi v suchasnykh umovakh / O. Tsikhotska, L. Lozynska // Molod i rynek « 1 (132). – 2016. – S. 39-43